

วัดธรรมศาลา

วัดเก่าแก่สมัยพระยากรุง - พระยาพาน

นิพนธ์ ชาวบ้าน

วัดธรรมศาลาตั้งอยู่ติดถนนเพชรเกษม ตำบลธรรมศาลา อำเภอเมือง นครปฐม จังหวัดนครปฐม

วัดธรรมศาลาเป็นวัดเก่าแก่ที่มีตำนานเล่าสืบต่อกันมานานว่า ในสมัย พระยาขง-พระยาพาน ซึ่งในภายหลังที่พระยาพานได้มาบิคา คือ พระยาขง โดยที่ไม่รู้ว่าเป็นบิคาของตนเองแล้ว ก็เกิดสำนึกถึงบาปได้เพราะมาทราบความจริง ในภายหลัง จึงได้นิมนต์พระสงฆ์จากวัดต่างๆ เพื่อมาประชุมหรือปรึกษาหารือกัน ในเรื่องดังกล่าวกัน ณ ที่นี้จึงได้ปลูกเป็นโรงธรรมขึ้นทางคณะสงฆ์ที่มาประชุม จึงแนะนำให้พระยาพานสร้างวัดและซ่อมแซมองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อเป็นการล้างบาปหรือสำนึกในบาปที่ได้สร้างเอาไว้ พระยาพานก็เห็นด้วยจึงอุทิศ โรงทานนั้นใช้เป็นที่สำหรับสงฆ์แสดงธรรมต่อมา จึงเรียกโรงธรรมนั้นว่า "ธรรมศาลา" (ผศ.ลำพณ น่วมบุญคือ : น.บ.ป:17)

วัดธรรมศาลามีโบราณสถานและโบราณวัตถุที่พบจำนวนมาก สร้างขึ้นในสมัยทวารวดีและเชื่อกันว่าสร้างขึ้นในสมัยเดียวกับองค์พระปฐมเจดีย์ พระประโทณเจดีย์และวัดพระเมรุ เป็นต้น โบราณสถานที่สำคัญของวัดได้แก่ เนินหรือถ้ำของวัดซึ่งได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของกรมศิลปากรแล้ว ซึ่ง ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 52 ตอนที่ 75 ลงวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2478 (กรมศิลปากร : 2533 : 22) ปัจจุบันยังไม่ได้ดำเนินการทางโบราณคดี แต่อย่างใด

อุโบสถ สร้างในสมัยอยุธยา หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ลักษณะเป็น ทรงโรงก่ออิฐถือปูนมีประตูทางเข้าด้านหน้าเพียงช่องเดียว ผนังด้านข้างมีหน้าต่าง ด้านละ 2 ช่อง ส่วนผนังด้านหลังทึบ ช่องประตูหน้าต่างมีขนาดเล็กมากที่ด้าน หน้ามีหลังคาลาดคลุมลงมารองรับด้วยเสาปูนสี่เหลี่ยมหลังคามุงด้วยกระเบื้องเกดัด เต้าหน้าบันไม่ตกแต่งแต่อย่างใด ลงมีแต่เพียงทำช่องหน้าต่างไว้ 1 ช่อง ด้านหน้า อุโบสถมีโบสถารูปทรงสูงคล้ายกลีบบัวอยู่เพียง 1 หลัง ส่วนด้านข้างของเสรมมี เจดีย์โบราณอยู่รอบไม่สืบสองสภาพไม่สมบูรณ์ ปัจจุบันอุโบสถดังกล่าวไม่ได้ใช้ทำ สังฆกรรม เพราะมีอุโบสถหลังใหม่แล้วลงมีแต่พระเจ้าไปจำพรรษาอยู่ 1 องค์

เนินหรือถ้ำของวัด เป็นซากโบราณสถานขนาดใหญ่ตั้งอยู่ทางด้าน หลังระหว่างอุโบสถเก่ากับวิหารลักษณะเป็นโบราณสถานมาแต่เดิมก่อด้วยอิฐมอญ ทั้งหมด ที่ตรงเนินนี้มีทางทำเป็นช่องขนาดเล็กไม่ใหญ่นักสามารถลอดเข้าไปได้ ภายในมีอุโมงค์ใหญ่และมีทางสามารถเดินต่อไปได้อีกกล่าวกันว่าไปได้ถึงวัดพระเมรุ และพระราชวังสนามจันทร์ แต่เนื่องจากเหตุขัดข้องทางทำให้ทางตันตั้งแต่เนิ่นมา บางส่วนก็เล่าว่าเดิมวัดมีสิ่งของใช้เช่นถ้วยชามมากมายเก็บไว้ในถ้ำนี้ ต่อมาชาวบ้านยืมเอาไปใช้แล้วไม่นำ ส่งคืนจึงเกิดอาถรรพณ์ทำให้ห้ามมิให้อิฐฟงลงมเปิดปาก ถ้ำเสียเพื่อชาวบ้านจะได้ไม่มายืมสมบัติของวัดไปใช้กันอีกต่อไป

ความสำคัญของเนินนี้นักโบราณคดีเชื่อกันว่าเดิมเป็นโบราณสถาน

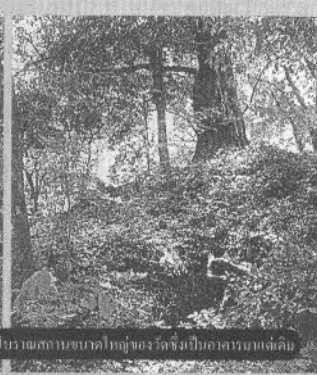
วัดธรรม วัดเก่าแก่สมัยพระยา

ขนาดใหญ่สร้างในสมัยทวารวดี เคยมีผู้พบลวดลายปูนปั้นประดับตกแต่งอาคาร บนเนินอีกด้วย ปัจจุบันยังมีพระพุทธรูปหินทรายสีแดง หินทรายสีเขียวขนาดเล็กอบ เทาคนจริงอยู่หลายองค์พระเศียรและพระหัตถ์หายไป ส่วนที่ด้านข้างอุโบสถหลังใหม่ ยังมีเพิงสร้างคลุมก่อนหินศิลาสีเขียวไว้อีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งเคยพบในบริเวณนั้น เป็น ชิ้นส่วนของพระพุทธรูปในสมัยทวารวดีเช่นเดียวกัน

เจดีย์บรรจุอัฐิ มีเป็นจำนวนมากนับร้อยซึ่งเป็นของที่สร้างขึ้นใหม่ทั้งหมด จนกลายเป็นสุสานของบรรพบุรุษซึ่งมีถึง 2 แห่ง ซึ่งมีมากจนดูเต็มไปหมด แต่มี

อุโบสถหลังเก่า หน้าบันมีบานหน้าต่างอยู่ 1 ช่อง

ซากโบราณสถานขนาดใหญ่ของวัดซึ่งเป็นอาคารมอญเดิม

ทางรอดผ่านจึงทำให้ดูไม่น่ากลัวแต่อย่างใด สภาพปัจจุบัน

วัดธรรมศาลา ในอดีตมีพระเกจิ อาจารย์ชื่อดังได้แก่ หลวงพ่อน้อยเป็น เจ้าอาวาส จึงมีผู้เคารพนับถือมาจนทุกวันนี้ แม้ว่าท่านจะมรณภาพไปนานแล้วแต่ เกียรติคุณแห่งความดีของท่านยังเป็นที่รู้จักกัน ดีจึงมีผู้มาทำบุญกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะดู ได้จากอาคารหรือสิ่งก่อสร้างต่างๆ ของวัดที่มีอยู่หลายหลัง

วัดธรรมศาลา นอกจากหลวงพ่อน้อยแล้ว ยังเป็นที่รู้จักกันดีว่ามีลิงป่า ผุ่งสุดท้ายของจังหวัดนครปฐมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากอีกด้วย และยังมีสภาพของ ป่าต้นยางจำนวนมากที่ยังคงเหลืออยู่

ปัญหา
อุโบสถ
ของวัด
ตัวลงก
ถูกตัด
ข้อคิด
โบราณ
โบราณ
แบบ
แล้วใน
ปากล

สมบัติ

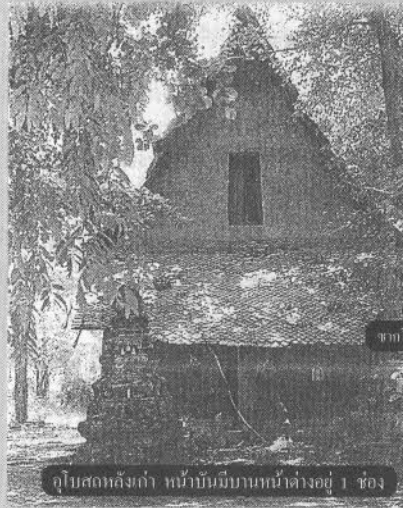
วัดธรรมศาลา

วัดเก่าแก่สมัยพระยาภัง - พระยาพาน

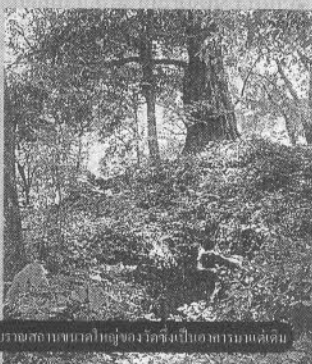
ศาลา อำเภอเมือง
มานานว่า ในสมัย
คือ พระยาภัง
มาทราบความจริง
อุปการะหรือกัน
สงฆ์ที่มาร่วม
พระปฐมเจดีย์
ก็เห็นด้วยจึงอุทิศ
โรงธรรมนั้นว่า
พบจำนวนมาก
องค์พระปฐมเจดีย์
ลักษณะของวัดได้แก่
ศิลปกรรมแล้ว ซึ่ง
8 มีนาคม พ.ศ.
การทางโบราณคดี
ออก ลักษณะเป็น
ด้านข้างมีหน้าต่าง
ขนาดเล็กมากที่ด้าน
ซ้ายกระเบื้องเคลือบ
1 ช่อง ด้านหน้า
ถนนข้างของเสมามี
กำแพงไม่ได้ใช้ทำ
ระยะอยู่ 1 องค์
อยู่ตั้งอยู่ทางด้าน
มุกด้วยอิฐอมอ
ลอดเข้าไปได้ ภาย
ใต้ถึงวัดพระเมรุ
ต้นตื้นแต่นับมา
แต่หน้า ต่อมาชาว
ทุ่งลงมกปิดปาก
ป
เป็นโบราณสถาน

ขนาดใหญ่สร้างในสมัยทวารวดี เคยมีผู้พบลวดลายปูนปั้นประดับตกแต่งอาคาร
บนเนินอีกด้วย ปัจจุบันยังมีพระพุทธรูปหินทรายสีแดง หินทรายสีเขียวขนาดเกือบ
เท่าคนจริงอยู่หลายองค์พระเศียรและพระหัตถ์หายไป ส่วนที่ด้านข้างอุโบสถหลังใหม่
ยังมีเพิงสร้างคลุมก้อนหินศิลาสีเขียวไว้อีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งขุดพบในบริเวณนั้น เป็น
ชิ้นส่วนของพระพุทธรูปในสมัยทวารวดีเช่นเดียวกัน

เจดีย์บรรจุอัฐิ มีเป็นจำนวนมากนับร้อยซึ่งเป็นของที่สร้างขึ้นใหม่ทั้งหมด
จนกลายเป็นสุสานของบรรพบุรุษซึ่งมีถึง 2 แห่ง ซึ่งมีมากจนดูเต็มไปหมด แต่มี

อุโบสถหลังเก่า หน้าบันมีบานหน้าต่างอยู่ 1 ช่อง

ชาวโบราณสถานขนาดใหญ่ของวัดซึ่งเป็นอาคารขนาดเล็ก

ทางรอดผ่านจึงทำให้ดูไม่มากแล้วแต่อย่างใด
สภาพปัจจุบัน
วัดธรรมศาลา ในอดีตมีพระเกจิ
อาจารย์ชื่อดังได้แก่ หลวงพ่อน้อยเป็น
เจ้าอาวาส จึงมีผู้เคารพนับถือมาจนทุกวันนี้
แม้ว่าท่านจะมรณภาพไปนานแล้วแต่
เกียรติคุณแห่งความดีของท่านยังเป็นที่รู้จักกัน
ดีจึงมีผู้มาทำบุญกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะดู
ได้จากอาคารหรือสิ่งก่อสร้างต่างๆ ของวัดที่
มีอยู่หลายหลัง

วัดธรรมศาลา นอกจากหลวงพ่อน้อยแล้ว ยังเป็นที่รู้จักกันดีว่ามีสิ่งปา
คู่สุดท้ายของจังหวัดนครปฐมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากอีกด้วย และยังมีสภาพของ
ป่าต้นยางจำนวนมากที่ยังคงเหลืออยู่

ปัญหาของแหล่งศิลปกรรม

ปัญหาจากการพัฒนา มีถนนรถยนต์วิ่งผ่านวัดทำให้โบราณสถาน เช่น
อุโบสถหลังเก่าซึ่งอยู่ใกล้ถนนอาจได้รับผลกระทบกระเทือนได้

ปัญหาจากธรรมชาติ เนื่องจากบนเนินอิฐหรือโบราณสถานอันเก่าแก่
ของวัดมีต้นไม้ขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ส่วนบนทำให้รากของไม้ลงมาแทรกผนังถ้ำจึงทรุด
ตัวลงกลายเป็นทางตันคงเห็นเฉพาะ ปากถ้ำเท่านั้นในปัจจุบัน

ปัญหาจากมนุษย์ พระพุทธรูปหินทรายแดงและหินทรายสีเขียว
ถูกตัดเศียรและพระหัตถ์ กองเหลือแต่เฉพาะองค์และส่วนล่างเท่านั้น

ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะและแนวทางในการอนุรักษ์

วัดควรจัดทำที่เก็บ สิ่งของชำรุดหรือหักพัง ที่ชาวบ้านนำมาทิ้งไว้บน
โบราณสถานให้ สะอาดไม่ควรปล่อยให้รกร้างไว้กลายเป็นที่ทิ้งขยะซึ่งทำให้
โบราณสถานแห่งนั้นเสื่อมค่าลง

กลุ่มเจดีย์ของวัด มีจำนวนมากทางวัดควรควบคุมหรือหาทางจัดสร้าง
แบบประหยัดเนื้อที่เพื่อไม่ให้วัดเต็มไปด้วยเจดีย์บรรจุอัฐิ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก
แล้วในปัจจุบัน

วัดธรรมศาลา มีจุดเด่นหลายอย่าง เช่น พระเกจิชื่อดังในอดีต ฝูงลิง
ปากกลุ่มสุดท้ายของจังหวัดนครปฐมและป่าต้นยางอีกทั้งยังอยู่ติดถนนเพชรเกษม
ซึ่งเป็น ทางผ่านไปยัง

ผนังด้านข้างมีบานหน้าต่างขนาดเล็กมากผนังละ 2 ช่อง

องค์พระปฐมเจดีย์และ
สถานที่ต่างๆ ดังนั้นวัด
ควรหาทางหรือจัด
ภูมิทัศน์ของวัดให้เป็น
แหล่งท่องเที่ยวหรือจุด
พักแวกก็จะทำให้วัดมี
เศรษฐกิจดีขึ้น
พระพุทธรูป
โบราณ ที่มีคุณค่าทาง
ประวัติศาสตร์ ศิลปะ
และโบราณคดีซึ่ง
ชำรุด ทางวัดควรรวบรวม
เก็บรักษาเอาไว้ที่
ปลอดภัย เพื่อเป็น

สมบัติของวัดและสมบัติของชาติไทยต่อไป